

Kõrgkoolid konkurentsipalavikus

PL
17.2
96

Eelmisel neljapäeval kogunesid kõrgkoolide esindajad Eesti Kõrgemasse Kommertskooli, et arutada era- ja avalik-õigusliku kõrghariduse integratsiooni võimalusi. Koostööst enam kõitis konverentsist osavõtjate meeli siiski konkurents. "Kõrgharidusturu märksõnaks on praegu konkurents, mitte integratsioon," nentis oma sõnavõtus ka Tartu Ülikooli majandusteaduskonna õppeprodekaan Jüri Sepp.

Riiklik tellimus ärgitab konkurentsi

Kõrgkoolide konkurentsivaimu on kahtlemata ärgitanud haridusministeeriumi välja pakutud riikliku tellimuse idee. Kuigi Riigikogu alles arutab ülikooliseaduse muutmise seaduse eelnõu, mis sisaldab riikliku tellimuse mõistet ja mida kavatakse rakendada 1997. aastast, käib juba praegu võitlus riigi rahakotist osasaamise pärast. Hoolimata sellest, et riigi tellimusega seoses on veel palju segast — kas riik (kohalik omavalitsus, erafirma) suudab määrata tööjõuvajadust nelja-viie aasta pärast, mida tähendab tegelikult riiklikul kohal õppija sundsuunamine jne?

Erakõrgkoolid näevad riigi tellimuse täitmises uut arenguvõimalust — see tooks juurde nii üliõpilasi kui raha, samuti riigi tunnustust. Avalik-õiguslikele ülikoolidele jätab aga riiklik tellimus vabaduse luua tasulisi õppekohti. Kui riik annab ülikoolile raha vaid oma tellimuse täitmiseks, tuleb ülejäänud vahendid endistel riigiülikoolidel endal muretseda.

Selline põhimõtteline muudatus kõrghariduse rahastamises seab era- ja avalik-õiguslikud kõrgkoolid vähemalt teoreetiliselt võrd-

Toimetaja

Pille
Liimal

sele positsioonile. Seega pole midagi imestada, et konverentsist osavõtjad õppekavade akrediteerimise ja riigitellimuse teemasse takerdusid ega vaimustunud eriti integratsioonist.

Koostöövõimalusi ei õhutanud arutama isegi Tallinna Pedagoogikaülikooli sotsiaalteaduskonna dekaani Mati Heidmetsa sõnavõtt era- ja riigiülikoolide integratsiooni huvidest, illusioonidest ja barjääridest, mis kõrvaltvaatajale küllaltki intrigeerivana mõjus. Haridusministri Jaak Aaviksoo kinnituse, et integratsioon on paratamatu, sest Eestis on funktsionaalselt kohta vaid ühele ülikoolile, võttis auditoorium vastu vaikse jahmatusega.

Kuigi erakõrgkoolide juhte julgustas haridusministri seisukoht, et riigi vaatevinklist pole tähtis tellimuse täitja omandivorm, kahtlesid nad, kas aus konkurents on nii väikeses riigis kui Eesti üldse võimalik. Erakõrgkoolide konkurentsipalavikku tõstab ka akrediteerimisprotsessi venimine — on ju riiklikule tellimusele pretendeerimise eeldusena korduvalt nimetatud hinnatud õppekava.

Suured riigiülikoolid näivad võimalikesse muudatustesse haridusturul rahulikumalt suhtuvat, sest erakõrgkoolid pakuvad neile esialgu konkurentsi vaid paaril-kolmel erialal —

peamiselt majanduses. 80 protsenti Eestis õpetatavatest erialadest on aga unikaalsed — neid saab õppida vaid ühes (riigi)ülikoolis.

Kuigi riigiülikoolid on üle saamas illusioonist, et erakõrgkoolid surevad niikuinii välja, ei tahaks nad neid siiski võrdseteks partneriteks pidada. Küsimusega, kas saab ülikooliks nimetada õppeasutust, kus õpetatakse paari-kolme eriala, puuduvad koosseisulised õppejõud ega tehta teadustööd, näidatakse erakõrgkoolidele delikaatselt koht kätte. Eilses Eesti Päevalehes näeb Tallinna Pedagoogikaülikooli uus rektor Mait Arvisto Eesti ülikoolisüsteemi toetuvat "kolmele jalale" — "jalga-deks" oleksid Tartu klassikaline ülikool ja Tallinna kaks spetsialiseeritud ülikooli — tehni-ka- ja pedagoogikaülikool.

Koostöö rikastab

Kui raha kõrvale jätta, räägib üliõpilase silmis erakõrgkooli kasuks õpetuse efektiivsus, üliõpilaskesksus, paindlikkus, motiveeritud õppejõud. Avalik-õiguslike eelisteks on suuremad võimalused saada mitmekülgset haridust, akadeemiline keskkond, traditsioonid, prestiiž.

Vaevalt et lähimal ajal mõni erakõrgkool riigiülikooliga need omadused ühiseks ülikooliks ühendab. Partnerlusest ja koostööst sünniks aga kasu mõlemale poolele. Ühiste õpetoolide ja -kavade, teadusprojektide loomine, õppejõudude palkamine nii kodu- kui välismaalt, ühisel jõul rahvusvahelisele haridusturule pürgimine jms suurendaks üliõpilaste valikuvõimalusi ja rikastaks Eesti kõrgharidust nii sisuliselt kui rahaliselt.